

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

ФІЛОЛОГІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ

КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ І ЗАРУБІЖНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Назва курсу <i>Обов'язковий /вибірковий</i>	Історія української літератури. Давня українська література <i>Обов'язковий</i>
Ступінь освіти Бакалавр/магістр/доктор філософії Освітня програма	Бакалавр <i>Спеціальність: 014.01 Середня освіта (Українська мова і література. Мова і література)</i>
Рік викладання/ Семестр/ Курс (рік навчання)	<i>I семестр / 1 курс</i>
Викладач	Огульчанська О.А.
Контактний тел.	0673179787
Е-mail:	Oksanaogulchanska10@ukr.net
Сторінка курсу в ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького	https://dfn.mdpu.org.ua/course/view.php?id=5746

Консультації	<i>Очні консультації:</i> згідно з розкладом консультацій викладачами кафедри української і зарубіжної літератури <i>Онлайн-консультації:</i> через систему ЦОДТ МДПУ ім. Б.Хмельницького

1. АНОТАЦІЯ

Метою освітнього компонента «Історія української літератури. Давня українська література» є цілеспрямоване, системне вивчення старої української словесності, її ідейно-тематичних, жанрових, стильових особливостей, суспільно-виховної та художньо-естетичної ролі у розвитку сучасної національної культури.

Основними **завданнями** вивчення є фахова підготовка здобувачів до формування в учнів знань про давню українську літературу; умінь орієнтуватися у художніх процесах історико-культурних епох і відповідних літературних явищах; набуття знань про спадщину видатніших письменників, умінь і навичок аналізувати їх твори, робити певні узагальнення, простежувати часові, просторові, творчі (ідейні, тематичні, формальні, стильові тощо) літературні зв'язки; формування думки про важливу роль письменства минулих часів у розбудові української державності, розвитку національної культури; виховання почуття патріотизму.

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ ОСВІТНЬОГО КОМПОНЕНТА

Метою освітнього компонента є аналіз процесу розвитку українського письменства X – XVIII ст., дослідження ідейно-тематичних, жанрових, стильових особливостей давньої української літератури, її суспільно-виховна та художньо-естетична роль у розвитку сучасної національної культури. Теоретично засвоюються: історичні, культурні, літературні процеси на українських землях у X –XVIII ст., видатні українські пам'ятки перекладної та оригінальної літератури; творчість українських письменників означеного періоду. У процесі навчання здобувачі оволодівають навичками історико-культурного, літературного аналізу, необхідного для розв'язання фахових завдань, вміннями працювати з фаховою літературою, робити історико-культурний, літературний аналіз давніх творів, визначати роль і значення творчості українських письменників X–XVIII ст.

Основними завданнями освітнього компонента є:

- формування знань здобувачів про основні тенденції розвитку давньої української літератури;
- монографічне вивчення окремих літературних персоналій;
- розвиток умінь та навичок аналізу епічних, ліричних, драматичних творів, їх оцінювання.

3. ПЕРЕЛІК КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ, ЯКІ НАБУВАЮТЬСЯ ПІД ЧАС ОПАНУВАННЯ ОСВІТНІМ КОМПОНЕНТОМ

Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у галузі філологічної освіти, що передбачає застосування певних теорій та методів мовознавчої та літературознавчої, а також педагогічної наук і характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

ЗК 4 Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово

ФК 1 Здатність володіти методологічними і теоретичними основами філологічних наук, методик навчання української мови і літератури, базовими знаннями з української мови, теорії та історії української літератури, методик викладання української мови та літератури

ФК 2 Здатність використовувати науковий апарат для засвоєння теоретичних основ української мови та літератури, методик викладання української мови та літератури

ФК 3 Здатність знаходити, використовувати навчальну й наукову інформацію, у тому числі іншомовну, в галузі філології та методики викладання на паперових та електронних носіях

ФК 4 Здатність розуміти природу художньої літератури як мистецтва слова; природу і світ літературно-художнього твору як головного об'єкта літератури; закономірності літературного процесу; функції художньої літератури; найзагальніші принципи та шляхи дослідження як літературного твору, так і літературного процесу

ФК 5 Здатність аналізувати тенденції розвитку української літературної творчості, розуміти її філософсько-естетичні основи, особливості літературно-художніх епох, процеси виникнення, становлення й змінності традицій в українській літературі

ФК 6 Здатність усвідомлювати національний і загальноєвропейський характер української літератури, зумовленість тематики і художніх особливостей творів суспільно-історичними, суспільно-культурними обставинами, віковими особливостями читачів, об'єктивно поцінювати здобутки української літератури від її найдавніших часів до XXI ст., внесок письменників материкової України й діаспори у розвиток української національної ідеї

ФК 7 Володіння методологіями, інструментами і проблемами, що відносяться до всіх основних напрямів розвитку зарубіжної літератури від античності до поч. ХХІ ст.; здатність аналізувати тенденції розвитку зарубіжної літературної творчості цього періоду, розуміти її філософсько-естетичні основи, особливості літературно-художніх явищ, процеси виникнення, становлення й змінності традицій у зарубіжній літературі;

ФК 10 Спроможність оцінити комунікативну і / або естетичну значущість художнього тексту; володіння навичками кваліфікованої інтерпретації різноманітних типів текстів, у тому числі й навичками розкривати їх смисл, простежувати зв'язки із культурно-історичним контекстом епохи, враховуючи різні форми і канали передачі й кодування інформації; володіння навичками зіставляти мови культур і демонструвати взаємодію мистецтв та використовувати їх у педагогічній діяльності

ФК 11 Здатність вільно володіти українською мовою, адекватно використовувати мовні ресурси, демонструвати сформовану мовну й мовленнєву компетенції в процесі фахової і міжособистісної комунікації, володіти різними засобами мовної поведінки в різних комунікативних контекстах

4. РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

ПРН 1. Знає сучасні філологічні й дидактичні засади навчання української мови і літератури.

ПРН 2. Обізнаний із елементами теоретичного й експериментального (пробного) дослідження в професійній сфері та методами їхньої реалізації.

ПРН 4. Має глибокі знання з іноземної мови для розуміння і продукування, усного та письмового, текстів побутового і фахового рівня.

ПРН 13. Уміє працювати з теоретичними та науково-методичними джерелами (зокрема цифровими), знаходити, обробляти, систематизувати й застосовувати в освітній діяльності сучасну наукову інформацію, бібліографію, комп'ютерні технології.

ПРН 15. Володіє різними видами аналізу художнього твору, визначає його жанрово-стильову своєрідність, місце в літературному процесі, традиції та новаторство, зв'язок твору із фольклором, міфологією, релігією, філософією, значення для національної культури.

ПРН 16. Розрізняє епохи (періоди), напрями, течії, жанри, стилі української і зарубіжної літератури, зокрема англomовної, за їх сутнісними характеристиками й у взаємодії.

ПРН 17. Порівнює мовні та літературні факти, явища, визначає їхні подібності й відмінності.

ПРН 18. Використовує гуманістичний потенціал української і зарубіжної літератури для формування духовного світу юного покоління громадян України.

ПРН 29. Ефективно спілкується в колективі, науково-навчальній, соціально-культурній та офіційно-ділових сферах; виступає перед аудиторією, бере участь у дискусіях, обстоює власну думку (позицію), дотримується культури поведінки й мовленнєвого спілкування.

5. ОБСЯГ КУРСУ

Вид заняття	лекції	семінарські заняття	самостійна робота
Кількість годин	16	28	46

6. ПОЛІТИКИ КУРСУ

Політика академічної поведінки та етики:

Неприпустимі плагіат та списування.

Лекційні заняття не відпрацьовуються, але знання лекційного матеріалу обов'язкове.

Вчасно виконувати завдання семінарів та питань самостійної роботи;

Вчасно та самостійно виконувати контрольні-модульні завдання.

7. СТРУКТУРА КУРСУ

7.1. СТРУКТУРА КУРСУ (ЗАГАЛЬНА)

Кількість годин	Тема	Форма діяльності (заняття, кількість годин)	Література	Завдання	Вага оцінки	Термін виконання
БЛОК 1						
Розвиток літератури XI – XVI століття						

2	Тема 1. Основи зародження давньої української літератури	Лекція 2 год	1–9, 14, 23, 29		упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 2. Специфіка давньої української літератури	Практичне 2 год	1–9, 14, 23, 29	1. Опрацювати сторінки з посібника Білоуса П., Білоус О. Українська література XI – XVIII століття: навчальний посібник для самостійної роботи студента. Київ: видавничий центр С. 6–16. 2. Назвіть і проаналізуйте найдавніші датовані пам'ятки української книжності (Остромирове євангеліє, Ізборник Святослава 1073 року, Ізборник Святослава 1076 року).	упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

2	Тема 3. Принципи поширення книжності на Русі	Самостійна робота (2години)	1–9, 14, 23, 29			упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 4. Полівекторність української давньої літератури	Лекція 2 год	1–9, 14, 23, 29			упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 5. «Повість минулих літ» – перша києворуська пам’ятка писемності	Практичне 2 год	1–9, 10, 29, 30, 31	Поясніть взаємозв’язок між джерелами «Повісті...» і її художньою й історичною цінністю.		упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
6	Тема 6. Літописання	Самостійна робота (6 години)	1–9, 14, 32			упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)

2	Тема 7. Ораторське письменство та його типи	Лекція 2 год	1–9, 23			
2	Тема 8. Розвиток ораторсько- проповідницької прози	Практичне 2 год	1–9, 23	1. З'ясуйте художнє значення притчі, якою починається проповідь Кирила Туровського «Притча про людську душу і тіло».		упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
6	Тема 9. Паломницька література	Самостійна робота (6години)	1–9, 14, 32	Опрацювати історико-літературні і теоретичні джерела за темою.		упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 10. «Слово о полку Ігоревім» – найвидатніша літературна пам'ятка Київської Русі	Лекція 2 год	1–9, 11, 25, 31	Опрацювати історико-літературні і теоретичні джерела за темою.		упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 11. Художні особливості «Слова про Ігорів похід»	Практичне 2 год	1–9, 11, 25, 31	Зробити асоціативний кущ до образів твору		упродовж першого

				з цитатними характеристиками		навчального семестру (перший періодичний контроль)
2	Тема 12. Художні особливості Києво-Печерського патерика	Практичне 2 год	1–9, 23, 32	Проаналізуйте 2–3 статті, у яких досліджено певні аспекти Києво-Печерського патерика.		упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
8	Тема 13. Література ренесансу (II половина XV– кінець XVI сторіч)	Самостійна робота (8 години)	1–9, 23, 26, 32	Опрацювати історико-літературні і теоретичні джерела за темою.		упродовж першого навчального семестру (перший періодичний контроль)
БЛОК 2 Українська література II половини XVI – першої половини XVII ст.						
6	Тема 14. Українська література II половини XVI – першої половини XVII ст.	Лекція 2 год Самостійна робота (4 години)	1–9, 23, 26, 32	Опрацювати історико-літературні і теоретичні джерела за темою.		упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

6	Тема 15. Полемічна література (XVI – XVII ст.)	Практичне 2 год Самостійна робота (4 години)	1–9, 15, 26, 39			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
8	Тема 16. Україномовна книжна поезія	Лекція 2 год Самостійна робота 6 години)	1–9, 17, 19, 20, 22,35	Опрацювати історико-літературні і теоретичні джерела за темою.		упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 17. Українська поезія XVI ст.	Практичне 4 год	1–9,22, 26	1. Опрацювати сторінки 119–134 Білоус П., Білоус О. Українська література XI–XVIII століття// Навчальний посібник для самостійної роботи студента. Київ: Видавничий центр «Академія», 2010.		упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

2	Тема 18 Розвиток драматургії	Практичне 2 год	1–9, 23, 26			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 19. Українська література XVIII ст.: основні тенденції розвитку	Лекція 4 год	1–9, 23			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 20. Козацькі літописи	Практичне 4 год	1–9, 23	1. Аналіз статті: Піщанська В. Художньо-естетичні й історико-культурні аспекти козацького літописання // Культура України. 2016. Випуск 52. С. 172–181.		упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
6	Тема 21. Особливості вертепної драми	Самостійна робота (6 години)	1–9, 23			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

2	Тема 22. Художні особливості лірики XVIII століття	Практичне 2 год	1–9, 23	1. Опрацювати сторінки з посібника П. Білоуса , О. Білоус Українська література XI – XVIII століття С. 196–207.		упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 23. Гумор та сатира в українській літературі XVIII ст.	Самостійна робота (4год)	1–9, 23			упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)
4	Тема 24. Творчість Григорія Сковороди	Практичне 4 год	1–9, 12, 13, 16, 19, 21, 24, 27, 28, 33, 34, 38, 40, 41	1. Опрацювати сторінки з посібника П. Білоуса , О. Білоус Українська література XI – XVIII століття С. 211–229.		упродовж першого навчального семестру (другий періодичний контроль)

7. 2. СХЕМА КУРСУ (ЛЕКЦІЙНИЙ БЛОК)

Тема лекції	Зміст лекції
Основи зародження давньої української літератури	1. Виникнення, розвиток і специфіка давньої української літератури. 2. Питання про періодизацію давньої української літератури. 3. Дослідники давнього українського письменства. 4. Зв'язок давньої української літератури з іншими науками та

	мистецтвом.
Полівекторність української давньої літератури	1. Загальна характеристика перекладного письменства візантійського та південнослов'янського походження. (Гімнографія. Апокрифи. Агіографія. 2. Хронографія Іоанна Малали, Георгія Амартола). 3. Християнізація мислення русів. Співіснування двох мовних основ словесності – усної та книжно-слов'янської. 4. Роль Кирила й Мефодія у запровадженні загальнослов'янської книжності. Переклад Біблії та богослужбових книг церковнослов'янською мовою.
Ораторське письменство та його типи	1. Стильове багатство “Слова про Закон і Благодать” митрополита Іларіона (XI ст.). 2. Ораторсько–проповідницькі твори Кирила Турівського (XII ст.). 3. Художня своєрідність агіографічної прози. 4. “Послання до пресвітера Фоми” Климентія Смолятича (середина XII ст.). 5. Зв'язок стилю Смолятича з поетикою античності, артикуляція екзегетики. Спрямованість творів на поширення та утвердження християнської моралі.
«Слово о полку Ігоревім» – найвидатніша літературна пам'ятка Київської Русі	1. Питання авторства «Слова ...». 2. Порівняльний аналіз «Слова ...» з іншими проблемно тематичними творами. 3. «Слово...» у дослідженнях сучасних науковців
Українська література II половини XVI – першої половини XVII ст.	1. Історичні обставини та культурно-освітній рух в Україні у другій половині XVI – першій половині XVII ст. 2. Полемічна література (виникнення, розвиток, творчість видатних полемістів).

	3. Творчість Івана Вишенського – вершинне досягнення полемічної літератури першої половини XVI – другої половини XVII століть. 4. Початки віршової літератури. 5. Виникнення і розвиток української драматургії. Шкільна драма. Діалоги та інтермедії.
Україномовна книжна поезія	1. Формування барокової панегіричної поезії “Візерунок цнот Єлисея Плетенеуцького” Олександра Митури (1618). 2. “Лабіринт” Хоми Євлевича – просвітницька поема барокового письменства. 3. Героїко-патріотична тематика в батальних поезіях “Дії турецькі змагання козацькі” Івана Домбровського. 4. Використання барокових засобів у збірках “Зегар цілий полузегарок”, “Млеко від вівці пастиру належне” Івана Величковського. 5. Творчість Петра Поповича-Гученського.
Розвиток прози у II половині XVII століття	1. Писемна майстерність Лазара Барановича «Меч духовний» (1666), «Труби словес проповідних». 2. Іоаникій Галатовський – теоретик і практик барокового казання. «Ключ розуміння». 3. «Автобіографія» Іллі Турчиновського – бароковий твір «мандрованих дяків».
Тема 7. Українська література XVIII ст.: основні тенденції розвитку	1. Історичний та культурний розвиток України у XVIII столітті. 2. Козацькі літописи XVII – XVIII століть (твори Самовидця, Григорія Грабянки, Самійла Величка). 3. «Історія Русів». 4. Українська драматична творчість XVIII століття (шкільна драма, інтермедії, вертепні п'єси). 5. Феофан Прокопович – один із найвидатніших державних і культурних діячів першої половини XVIII століття (життєвий шлях і літературно-

	естетичні погляди, віршовані твори, трагедокомедія «Володимир»)). 6. Поезія (панегіричні вірші, духовна та громадська лірика, любовна поезія; художні особливості поетичних творів та їх історико-літературне значення).

7.3. СХЕМА КУРСУ (СЕМІНАРСЬКІ ЗАНЯТТЯ)

Тема практичного заняття	Зміст практичного заняття
Специфіка давньої української літератури	- Виникнення, розвиток давньої української літератури. - Періодизація.
«Повість минулих літ» – перша києворуська пам'ятка писемності	- Своєрідність поширення книжності на Русі. - Особливості перекладної літератури на Русі (релігійно-християнська, світська). - Вплив Біблії на художній зміст давньоукраїнської літератури. - Оригінальна давньоруська література (літописи, поучення, сказання, ораторсько-учительна проза, паломницька література, моління). «Повість минулих літ» – перша києворуська пам'ятка писемності: - джерела літопису; - сюжетні лінії «Повісті...»; - Мова і стиль «Повісті ...» - Проаналізуйте уривки з «Повісті минулих літ» («Про заснування Києва», «Про помсту княгині Ольги», «Напад хозарів»). - Тематика і проблематика Київського і Галицько-Волинського літописів.
Розвиток ораторсько-проповідницької прози	«Слово про Закон і Благодать» Іларіона як важлива складова розвитку філософської думки.(проаналізувати статті:

	Горський В. «Слово про Закон і Благодать» – перша пам’ятка кийівської філософської думки; Сліпушко О. Великий дороговказ для Русі (статті є у вільному доступі Інтернет)) 2. БагатопроBLEMність твору Іларіона. 3. Образ князя Володимира у «Слові про Закон і Благодать». 4. Художня своєрідність і багатопроBLEMність проповідей Кирила Туровського («Притча про душу і тіло», «Слово в неділю по Великодні»).
Художні особливості «Слова про Ігорів похід»	1. Проблема авторства «Слова...». Проблематика й ідейний зміст. 2. Науковці про оригінальність художнього мислення автора «Слова про похід князя Ігоря». 3. Образна система твору. 4. Проблема жанрового визначення твору.
Художні особливості Києво-Печерського патерика	1. Композиційні особливості Києво-Печерського патерика. 2. Розмаїття сюжетів Києво-Печерського патерика. Аналіз «слів» (оповідань)(образна система, тематика і проблематика). 3. Феномен чуда у Києво-Печерському патерику (аналіз статей: Білоус О. ЧУДЕСА В КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКОМУ ПАТЕРИКУ//Вісник Житомирського державного університету. Випуск 40. Філологічні науки. С. 216–219; Савенко О. ЧУДО В ХУДОЖНІЙ СТРУКТУРІ ЖИТТЯ (КИЄВО-ПЕЧЕРСЬКИЙ ПАТЕРИК Діалог:медіа-студії, 2013. Вип. 16. С. 99–106)

Полемічна література (XVI – XVII ст.)	1. Культурно-освітній рух в Україні XVI – XVII ст. Розвиток полемічної літератури. 2. Творчий шлях Івана Вишенського. 3. Критика панства та духівництва у творах Івана Вишенського. 4. Жанрові особливості «Послання до єпископів». 5. Нищівна сатира у «Посланні...». 6. Значення творчого доробку Івана Вишенського для подальшого розвитку культури і літератури.
Українська поезія XVI ст.	2. Варіативність періодизації української барокової поезії. 3. Багатожанровість поезії. 4. Творчість Л. Барановича у стилі бароко (аналіз збірок за вибором здобувача). 5. Своєрідність поезії І. Величковського (аналіз збірок за вибором здобувача). 6. Аналіз статті: Передрієнко В. Бароко в контексті стильового розвитку староукраїнської літературної мови II половини XVI–XVIII ст. // Магістеріум. Випуск 57. Мовознавчі студії. 2013. С. 79–84).
Розвиток драматургії	1. Особливості шкільної драми. 2. Шкільні драми історичної тематики: Феофан Прокопович «Володимир», «Милость Божа» (аналіз образної системи, мови творів) 3. Особливості вертепної драми.
Козацькі літописи	2. Літопис Самовидця – пам'ятка національної писемності.

	3. Характеристика україно-польського конфлікту у творі. 4. Образ Богдана Хмельницького. 5. Сюжетно-композиційні особливості Літопису Григорія Грабянки. 6. Літопис Самійла Величка – ґрунтовний твір про життя України з 1648 до 1700 років: основа твору, образ Богдана Хмельницького та інших історичних осіб.
Художні особливості лірики XVIII століття	2. Громадянська лірика. 3. Елегійна поезія. 4. Любовна поезія. 5. Духовна лірика.
Творчість Григорія Сковороди	2. Життєвий і творчий шлях. 3. Філософські погляди Григорія Сковороди. 4. Проблематика збірки «Сад божественних пісень». 5. Новаторство Григорія Сковороди-байкаря. 6. Художні особливості лірики (пейзажна, філософська тощо). Аналіз поезій за вибором студента.

7.4. СХЕМА КУРСУ (ТЕМИ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ)

Тема для самостійного опрацювання	Зміст теми
Принципи поширення книжності на Русі	Шляхи поширення книг на Русі.
Літописання	1. Зародження жанру та його самобутність, зв'язки з історіографічною прозою європейських народів. 2. Доля літописних зведень. 3. Річна стаття як основна композиційна одиниця.

	4. Гіпотетичний літопис Аскольда.
Паломницька література	1. Прочани середньовіччя та свідчення паломницької літератури в Київській Русі. 2. “Житіє і ходіння Данила, Руської землі ігумена” (початок XII ст.) як пам'ятка паломницької літератури. 3. “Моління Данила Заточника” –пам'ятка “сміхової культури” (кін. XII або поч. XIII ст.).
Література ренесансу (II половина XV– кінець XVI сторіч)	1. Особливості ренесансного гуманізму в середовищі українського мистецтва. 2. Розвиток світської традиції в поезії та її вплив на секуляризацію духовної. 3. Збірка “Пісні Павла Русина з Кросна” (1509): мотиви автобіографізму, опанування світових культурних надбань, описування суму при розлуці з поетами Яном Дантишеком та Яном Вислоцьким. 4. Розвиток жанру епіграми. 5. Пересопницьке євангеліє – явище ренесансної культури в Україні.
Українська література II половини XVI – першої половини XVII ст.	1. Початки віршової літератури. 2. Виникнення і розвиток української драматургії. Шкільна драма. 3. Діалоги та інтермедії.
Полемічна література (XVI – XVII ст.)	Аналіз 5– 6 статей за темою. Презентація.

Україномовна книжна поезія	1. Філософсько-релігійна лірика та соціально-побутові вірші Климента Зіновієва (кінець XVII – поч. XVIII ст.). 2. Поезія “мандрованих дяків” – прояв сміхової культури. 3. Становлення і подальший розвиток медитативно-елегічної лірики.
Особливості вертепної драми	1. Проаналізувати 3–4 статті за темою.
Гумор та сатира в українській літературі XVIII ст.	1. Джерела українських гумористичних і сатиричних творів. 2. Розвиток інтермедійного жанру. 3. Бурлескна творчість мандрівних дяків (пародії; генезис і тематика віршів-травестій). 4. Сатиричні вірші II половини XVIII століття („Отець Негребецький”, „Пекельний Марко”, „Вірша про Кирика”, „Плач київських ченців”, „Доказательства Хама Данилея Кукси потомственні”, „Плач дворянина”).

8. СИСТЕМА ОЦІНЮВАННЯ ТА ВИМОГИ

Загальна система оцінювання курсу	За семестр з освітнього компонента проводяться два періодичні контролю (ПКР), результати яких є складником результатів контрольних точок першої (КТ1) і другої (КТ2). Результати контрольної точки (КТ) є сумою поточного (ПК) і періодичного контролю (ПКР): $КТ = ПК + ПКР$. Максимальна кількість балів за контрольну точку (КТ) складає 50 балів. Максимальна кількість балів за періодичний контроль (ПКР) становить 60 % від максимальної кількості балів за контрольну точку (КТ), тобто 30 балів. А 40 % балів, тобто решта балів контрольної точки, є бали за поточний контроль, а саме 20 балів. Результати поточного контролю обчислюються як середньозважена оцінок ($\bar{X}$) за діяльність здобувача на практичних (семінарських) заняттях, що входять в число певної контрольної точки. Для трансферу середньозваженої оцінки ($\bar{X}$) в бали, що входять до 40 % балів контрольної точки (КТ), треба скористатися формулою: $ПК = (\bar{X}) * 20 / 5$. Таким чином, якщо за поточний контроль (ПК) видів діяльності студента на всіх заняттях $\bar{X} = 4.1$ бали, які були до періодичного контролю (ПКР), то їх перерахування на 20 балів здійснюється так: $ПК = 4.1 * 20 / 5 = 4.1 * 4 = 16.4 // 16$ (балів). За періодичний контроль

	(ПКР) здобувачем отримано 30 балів. Тоді за контрольну точку (КТ) буде отримано $КТ = ПК + ПКР = 16 + 30 = 46$ (балів). Здобувач має право на підвищення результату тільки одного періодичного контролю (ПКР) протягом двох тижнів після його складання у випадку отримання незадовільної оцінки. Підсумковим контролем є залік, який виставляється за підсумком балів, набраних під час двох періодичних контролів.
Практичні заняття	«5» – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно самостійно та аргументовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну, обов’язкову та додаткову літературу. Правильно вирішив усі розрахункові / тестові завдання. Здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв’язки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями. «4» – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає під час усних виступів та письмових відповідей, в основному розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань, використовуючи при цьому нормативну та обов’язкову літературу. Але при викладанні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації, допускаються при цьому окремі несуттєві неточності та незначні помилки. Правильно вирішив більшість розрахункових / тестових завдань. Здобувач здатен виділяти суттєві ознаки вивченого за допомогою операцій синтезу, аналізу, виявляти причинно-наслідкові зв’язки, у яких можуть бути окремі несуттєві помилки, формувати висновки і узагальнення, вільно оперувати фактами та відомостями. «3» – здобувач у цілому володіє навчальним матеріалом, викладає його основний зміст під час усних виступів та письмових розрахунків, але без глибокого всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, допускаючи при цьому окремі суттєві неточності та помилки. Правильно вирішив половину розрахункових / тестових завдань. Має ускладнення під час виділення суттєвих ознак вивченого; під час виявлення причинно-наслідкових зв’язків і формулювання висновків. «2» – здобувач не в повному обсязі володіє навчальним матеріалом. Фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає його під час усних виступів та письмових розрахунків, недостатньо розкриває зміст теоретичних питань та практичних завдань,

	допускаючи при цьому суттєві неточності. Правильно вирішив окремі розрахункові / тестові завдання. Безсистемно відділяє випадкові ознаки вивченого; не вміє зробити найпростіші операції аналізу і синтезу, узагальнення, висновки.
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувач зобов'язаний відпрацювати всі пропущені семінарські заняття протягом двох тижнів. Невідпрацьовані заняття (невиконання навчального плану) є підставою для недопущення студента до підсумкового контролю.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ І ФОРМИ КОНТРОЛЮ

Проблемне навчання, проектні технології, інтерактивна лекція, лекція-візуалізація, семінар-дискусія
Поточний, індивідуальні завдання, тести, модулі до двох періодичних контролів, підсумковий контроль

9. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Білоус П.В. Історія української літератури XI–XVIII ст. Київ: ВЦ «Академія», 2009. 423 с.
2. Давня українська література: словник - довідник / авт.-уклад. Б.Білоус, П.Білоус, О. Савенко; за ред. П. Білоуса. Київ: ВЦ "Академія", 2015. 208 с.
3. Слово багатоцінне: хрестоматія української літератури. В 4 кн. Кн. 1./ упоряд. В. Шевчук, В. Яременко. Київ: Аконт, 2006. 799 с.
4. Слово багатоцінне: хрестоматія української літератури. В 4 кн. Кн. 2./ упоряд. В. Шевчук, В. Яременко. Київ: Аконт, 2006. 799 с.
5. Слово багатоцінне: хрестоматія української літератури. В 4 кн. Кн. 3./ упоряд. В. Шевчук, В. Яременко. Київ: Аконт, 2006. 799 с.
6. Слово багатоцінне: хрестоматія української літератури. В 4 кн. Кн. 4./ упоряд. В. Шевчук, В. Яременко. Київ: Аконт, 2006. 799 с.
7. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ: Академія, 2008. 567 с.
8. Шевчук В. О. Муза Роксоланська: українська література XVI - XVIII ст.: у 2 кн. Кн. 1: Ренесанс. Раннє бароко. Київ: Либідь, 2004. 398 с.
9. Література XVI - XVIII ст.: у 2 кн. Кн. 2: Розвинене бароко. Пізнє бароко. Київ: Либідь, 2005. 726 с.

Додаткова

10. Білоус Б. “Повість минулих літ”: історія чи література? // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2004. № 2.
11. Білоус П. “Слово про Ігорів похід”: казка зі щасливим кінцем? // Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах. 2002. № 4.
12. Верба Г. М. Ключ до християнської філософії Григорія Сковороди («Сковорода і Біблія». Путівник). Тернопіль, 2007.
13. Гнатюк Л. П. Мовний феномен Григорія Сковороди в контексті староукраїнської книжної традиції. Київ, 2010.
14. Демченко С., Сафонов Ю. Давня Українська література (X–XIII століття): практикум : навч. посіб. Київ, 2013.
15. Дюкова Е. Паломницький жанр на перехресті культурних традицій центральної і західної Європи XVI–XVII ст.: “Апологія” Мелетія Смотрицького, “Пeregринація” Миколая Кшиштофа Радзивіла, анонімне “Слово про якогось там старця” // Слово і Час. 2010. № 7.
16. Ісаєв В. Д., Левченко В. В. Естетика та етика Григорія Сковороди: Минуле та сучасне. Київ; Луганськ, 2007.
17. Меркулов М. Творчість Климентія Зіновієва в контексті української літератури епохи Бароко: дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01. Київ, 2020, 202 с.
18. Меркулов М. Античні образи у творах українських письменників барокової доби (на матеріалі віршів Григорія Сковороди та Феофана Прокоповича). Слово і Час. 2016. № 6. С. 56–62.
19. Меркулов М. Тема мандрів у творчості Климентія Зіновієва і Григорія Сковороди. Слово і Час. 2017. № 3. С. 61 – 68.
20. Меркулов М. Візія суспільства у творчості Климентія Зіновієва і Лазаря Барановича. Ізборник 2012–2016. 2018. С. 85 – 101.
21. Меркулов М. Тема натури як Божого промислу у творчості Григорія Сковороди і Климентія Зіновієва. Слово і Час. 2015. № 4. С. 8–14.
22. Мойсієнко Анатолій Бароковий дискурс української поезії XVII ст.: Іван Величковський//Київські полоністичні студії: Зб. наук. праць. Т.6. Українськопольські літературні контексти доби бароко. Київ: Видавничо-поліграфічний центр «Київський університет», 2004. С.336–340.
23. Мишанич О. Давня українська література (XI–XVIII ст.). Інститут літератури ім. Т.Г. Шевченка НАН України. Сторінки історії. Київ: Наукова думка, 2003. С. 46–85.
24. Наш перворозум: Г. Сковорода на портреті і в житті. Київ, 2004.
25. Огієнко І. Слово про Ігорів похід. Київ: Наша культура і наука, 2005.

- 26.Пелешенко Ю.В.Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII–XV ст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції. Київ, 2004.
- 27.Поетичний сад високого бароко: Матеріали до вивчення давньої літератури // Українська мова та література. – 2001. Число 43 (251).
- 28.Попович М. Григорій Сковорода: філософія свободи. 2-е вид. К., 2008.
- 29.Сліпушко О. Софія Київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X–XIII століття). К., 2002.
- 30.Сліпушко О. Образ автора в “Повісті врем’яних літ” // Слово і Час. 2008. № 4.
- 31.Степанишин Б. Давня українська література в школі. К., 2000.
- 32.Українська література в портретах і довідках: Давня література – Література XIX ст. К., 2000.
- 33.Чернега Т. М. Раціональне та містичне у філософії Григорія Сковороди. Одеса, 2007.
- 34.Чижевський Д. Філософія Г. Сковороди. К., 2004.
- 35.Чижевський Д. Українське літературне бароко. К., 2003.
- 36.Шевчук В. О. Муза Роксоланська. Кн. 1. К., 2004.
- 37.Шевчук В. О. Муза Роксоланська. Кн. 2. К., 2005.
- 38.Шевчук В. О. Пізнаний і непізнаний Сфінкс: Григорій Сковорода сучасними очима. Київ : Пульсари, 2008.
- 39.Юкало В. Полемічна література XVI–XVII ст. як зародження української публіцистики // Дивослово. 2005. №№ 5–8.
- 40.Шевчук В. Пізнаний і непізнаний Сфінкс: Григорій Сковорода сучасними очима. Розмисли. Київ: Пульсари, 2008. 528 с.
- 41.Ушкалов Л. Сковорода та інші: Причинки до історії української літератури. Київ: Факт, 2007. 552с.

14.Інформаційні ресурси

1. www.nbuv.gov.ua
2. <http://www.ukrlib.com.ua/>
3. <http://www.ukrlit.vn.ua/>
4. <http://www.ukrcenter.com/library/default.asp>
5. http://lucl.lucl.kiev.ua/start/lit_ukr.html
6. www.poetyka.uazone.net
7. www.ilnan.gov.ua
8. <http://pysar.net>